

... Pozivari u noći ...

U jedan po ponoći, jedne avgustovske noći 1991. kada nije moglo da se spava od vrućine i komaraca, u stanu na Dorćolu je zazvonio telefon.

»Deco, izvinite što vas budim, sigurno ste već zaspali« izvinjavala se poluglasom Petrova majka.

»Nema veze mama, šta se desilo?« probuđen tek što je zaspao, pitao je Petar. Da l' je čale u redu? ustreptao je.

Govorio je šapatom da ne probudi malu Saru. Mirjana je osluškivala ležeći nalakćena u krevetu. Pogledala je na budilnik i odmah pomislila da je nešto u vezi sa mobilizacijom.

»Sad su bili iz Vojnog odseka. Tražili su te. Hteli su da nam uruče neki poziv! Moraš da primiš, kažu, pa to ti je!«

Iako je bilo kasno i mada je bilo hitno, nekako je odugovlačila da direktno pređe na stvar. Bilo joj je neprijatno.

»Pa, jeste li primili?« brzo se razbudio. Dobro je, nije čale! pomislio je sa olakšanjem.

»Nismo, ali čale se zbunio. Znaš kako je to kad te probude u pola noći...«

»Šta znači: zbunio se?« rekao je suvo. Oblio ga je hladan znoj. Znao je šta će ona da kaže i osećao da se muči. Uplašio se čekao na definitivnu potvrdu. Šta me sad muntaš? 'Bemtiboga! Kaži šta je bilo! požurivao ju je u mislima.

»Pa oni navalili: gde si, da mi uzmemo poziv, da moraš da dođeš... Vojska je to, sine... Sad su takva vremena da se sa tim ne smemo šaliti...«

»Čekaj sad, ništa ne razumem. Jeste li primili poziv ili šta je bilo?«

»Ma, tata im je rekao da ne stanuješ više ovde!«

Nije im valjda dao ovu adresu? prostrujalo je Petru kroz svest. Nije hteo da veruje.

»Oni navalili, pa gde si, kako da te nađu, pa mi smo roditelji, pa mora da znamo gde nam je sin... Tata im dao vašu adresu.« Morala je da napravi kratku pauzu, valjda da čuje, oseti reakciju. »Zato te zovem, da znaš. Možda će svakog časa da zazvone tu kod tebe...«

Usledila je još jedna pauza. Duboka, mokra, masna i lepljiva. Lepila se na nju ljubav prema roditeljima, poštovanje starijih, patriotizam, kukavičluk, herojstvo, briga za opstanak, avanturizam, sećanje na komarce sa prošle vojne vežbe, slika pijanog desetara sa pištoljem i Titovom slikom, serija gnusnih psovki... Trajala je pauza oko sedamsto godina. Onda se svest počela polako da vraća. Iza Urala, iza Karpata, sa Himalaja... U predsoblju je bilo strašno hladno, oko minus pedesetpet. U stvari, kuvao se u svom znoju na plus sto. Zujanje u ušima je malo utihnulo i mrtvačkim glasom, kao da na nekom pogrebu govori sa nekim ko slabo zna srpski sricao je:

»Bože, ma-ma, pa za-to sam i bio pri-jav-ljen kod vas! I re-kli smo da ni-kad ni-šta ne zna-te. Naročito ne gde sam.« Ubrzao je malo: »ni kad ću da dođem! Sad ste me provalili!«

»Znam, sine. Šta da ti kažem. Čale se uznemirio i rekao im. Kaže nije vreme da se pravimo pametni. Može neko da te proglasi za dezertera, a onda ko zna šta dalje...«

Mirjana i Petar su se gledali u polumraku. Iz njegovog dela dijaloga je razumela sve. Onda joj je glava pala unazad na jastuk i oči se zacrvene. Petra je neko udario maljem direktno u stomak, savio se, seo na stolicu prekoputa telefona i mislio da li sada da dalje gazi petom ili da ohladi. Začudo, suprotno njegovoj prirodi, možda zato što je njegova majka bila na drugom kraju veze, a

možda i zato što je stvarno veoma bio iznenađen, razočaran, uplašen, potresen, jednostavno je spustio loptu.

»Ništa, 'ajd sad' idi i ti da spavaš. Ako bude nešto, čućemo se sutra.«

»Kaži Mirjani da i ona zna, ako zazvone da ne otvara...«

To ga je strašno iznerviralo. Sad još ona ima šta da me savetuje...! kipeo je. »Dobro je, kevo, znam ja šta ću da joj kažem.« Nije mogao da izdrži, na uši bi prolajao. Vrlo ravno i polako je rekao:

»Kaži tati da se nije baš proslavio sa ovim! 'Ajde laku noć.« Bio je očajan. U njemu je kipelo. Rođeni otac da me provali!

»Zdravo...«, bila je očajna. »Rođenog sina da provalimo!« rekla je kad je spustila slušalicu.

Petrov otac je ležao u krevetu i zurio u mrak misleći, nadajući se da je od dva zla odabrao manje. Naslušao se u životu dovoljno priča o streljanju dezertera na licu mesta. Nije mogao da spava. Čutao je i gledao u ništa.

Petar je spustio slušalicu. Kroz mračnu sobu se, kao ranjeni medved dogegao do mračnog kreveta. Mračna žena ga je upitala, da proveri da li je sve dobro razumela, da li je njegov otac vojsci dao njihovu adresu. Mračno je klimao glavom u mraku, na jastuku. Ona je videla.

»'Bemtiboga! Mogu svakog časa da naiđu«, odbasirao je.

»Pa šta da radimo, da l' da ideš negde, kod nekog da spavaš? Danas mi kaže Bane: i on je već nedelju dana van kuće. Svake noći spava na drugoj adresi. Zato onomad nikako nismo mogli da ga nađemo.«

»Pa gde ću u ovo doba noći? Možda su već ispred vrata i čekaju da me uhvate u bekstvu.« Brzo je razmišljao.

»Ne... Znaš šta: dobro je ipak što nam je javila. Ako dođu, ti ćeš da otvoriš i da kažeš da nisam tu. Kaži da sam na službenom putu u inostranstvu, u Italiji... Ne znaš tačno kad se vraćam, nismo se davno čuli, ili...« U glavi mu je zujalo. »Šta ja znam, da odglumiš da se razvodimo, da misliš da sam kod švalerke?«

»Ma nemoj da preteruješ! A šta ćemo ako uđu i nađu te tu?«

»E, pa ne daj da uđu! Neće oni baš da provaljuju. Za to moraju da imaju nalog. Jednostavno nemoj ni da otvaraš vrata, pričajte kroz ključaonicu. Kome pa i da otvaraš, sama žena sa bebom, u stanu u sred noći?«

»Jao, strašno se brinem!«

»Kome pričaš? Sutra ćemo da okrenemo drugi list!« Zagrlili su se u iščekivanju. Te noći ni za san ni za seks nije bilo mesta u toj postelji. Jednostavno su se, zagrljeni, branili od straha koji se uvlačio u njih.

Kulminisalo je u tri i petnaest, kada je zazvonilo na vratima. Pogledali su se u mraku. Nije prestajalo da zvoni. Zrrr... zrrr...zrr... Mirjana je ustala i polako se zaputila ka vratima. Manijak je opet zazvonio. Briga njega za Saru, za komšiluk, za lepe manire... strujalo je Mirjani kroz glavu. »Ko je?« Pitala je krmeljivim glasom ne otvarajući. Prezime je pisalo na vratima. Dečački glas je upitao: »Je l' Petar kod kuće?«

»Nije, ko ga traži? Je l' znate vi koje je doba?«

»Iz Vojnog Ocka, drugar'ce. Otvori! Treba da primiš poziv«, zagrmeo je drugi, očigledno daleko iskusniji glas.

Sa ovim nije računala. Sada je imala dilemu kako da reaguje. Da nije očekivala posetu sigurno bi bila uplašenija u sred noći i ne bi htela tek tako da otvori. Učinilo joj se da je to normalno ponašanje.

»Čekajte, ne mogu tek tako da vam otvorim u sred noći. Ja sam sama. Imam tu i dete. Pokažite mi neke legitimacije. Gledam vas kroz špijunku.« Podigla je kapak sa rupice na vratima, u visini očiju. Uveličavajuće staklo je pokazalo mladića i čoveka, u civilu. Mogli bi da budu taksisti, preprodavci droga, doktori nauka...

»Ma, kake legitimacije, drugar'ce. Otvor' ti derer da ti mi predamo poziv. Niš'a neć'ti bude.«

Šta sad? Planirala je da istraje glumeći pravnu državu. Ne može tek tako, bilo ko, u sred noći da ti bane na vrata i da te tera da mu otvoriš! hrabrila je samu sebe, verujući da je Petar ipak sigurniji dokle god su vrata zaključana, a ti tipovi napolju. »Ne mogu da vam otvorim. Imamo sanduče dole«, setila se. »Ubacite poziv tamo. Ja ću ga odmah ujutru uzeti.«

»Jeste vi sigurni da Petar nije tu?« pitao je opet onaj mlađi glas, verovatno u želji da starijem po činu pokaže svoju kulturu ali i istrajnost.

»Nije kod kuće, rekla sam vam. Na putu je, u inostranstvu.« Imala je utisak da pritisak pomalo popušta.

»A ka'će se vrati?« pitao je sada onaj stariji. Videla je kroz špijunku kako nešto beleži u svesku. Onda se svetlo na hodniku ugasilu. Čula je kako nešto šapuću međusobno i kako koraci silaze (ili se penju?) stepenicama.

»Ne znam, za par dana. Kod njega se to nikad ne zna.« Osetila je da priča praznim vratima.

Ni "izvinite", ni "laku noć", ni "doviđenja"... Jednostavno tajac. Nije bila sigurna da li su otišli ili čuče pred vratima. Svetlo u hodniku se više nije palilo. Mora da su sišli u mraku... Ako su uopšte sišli! Strujalo joj je kroz glavu... Možda je jedan od njih zalepljen uvetom na vrata i čeka da nešto progovorimo... Možda drugi gleda iz nekog stana preko puta, kroz durbin, u našu sobu. Suviše američkih policijskih filmova, zaključila je i vratila se u krevet. Bez reči su ležali, osluškivali i osećali se veoma srećno.

»Opet smo ih zajebali!«

Ujutru je sanduče za poštu bilo prazno. Nikakav poziv nije ostavljen ni Petrovim roditeljima. Ni narednih nekoliko dana ništa nije stizalo i niko nije opet dolazio. Nekoliko nedelja kasnije novi poziv na vojnu vežbu uredno je, poštom, stigao na adresu Petrovih roditelja. Ispalo je da ga otac i nije provalio: Vojni odsek je još uvek imao staru adresu. Stara šema je opet funkcionisala. Mirjana je otišla u opštinu i rekla da je na putu. Petar nije znao da li treba da mu lakne ili da se još više zabrine. Bilo je očigledno da "pozivari u noći" uopšte nisu bili iz JNA.

»Otkuda im onda, uopšte, moja adresa? Ko su bili ti tipovi? Za koje, kakve i čije jedinice su me zvali? Da li je trebalo, 'bemtiboga, da naprasno postanem dobrovoljac u nekakvom odredu za čišćenje po Hrvatskoj?« ostala su pitanja bez odgovora.

Jedan film, onaj Petrov, definitivno je pukao. Mirjanin je bio blizu.